

Utrikesdepartementet
103 39 Stockholm

Yttrande

Datum 2016-06-20

Klassificering 1.1.4

Dnr 3832-2016

Ert 2016-05-20

Er UD2016/09273/IU

Avdelning Verkssekretariatet

Yttrande över regeringens förslag till *Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet*

Utrikesdepartementet har begärt Riksantikvarieämbetets yttrande över förslag till *Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet* som härmed överlämnas.

Sammanfattning

Riksantikvarieämbetet ställer sig i huvudsak positivt till förslaget med dess betoning av en mångdimensionell syn på fattigdom och tematiska inriktning av utvecklingssamarbetet. Så som ramverket är utformat finns utrymme för kulturarvsarbetet att bidra till utvecklingssamarbetet. En förutsättning är dock att kulturarv och kulturarvsarbete tillåts ingå i begreppen kultur och kulturella aktiviteter samt i övrigt tillvaratas i genomförandet av ramverkets teman där det är relevant. Kulturarv och kulturarvsarbete kan bidra till samtliga tematiska områden.

Kulturarv och kulturarvsarbete är viktiga aspekter i den ekonomiska och miljömässiga utvecklingen. I detta yttrande vill myndigheten dock särskilt framhålla kulturarvsarbetets betydelse för utvecklingen av socialt hållbara samhällen.

Riksantikvarieämbetet instämmer i synen på kulturen och kulturella aktiviteter som bidragande faktorer till försoning och återuppbyggnad i konflikt- eller postkonfliktsituationer. Det internationella kulturarvsarbetet har länge spelat en roll vid återuppbyggnaden av historiska spår som byggnader, samlingar, arkiv och föremål som förstörts i väpnade konflikter. Organisationen Kulturarv utan gränser (KUG) är en svensk aktör på detta område. Riksantikvarieämbetet vill dock framhålla kulturarvsarbetets potential att bidra till att även förebygga konflikter, verka för öppna och inkluderande samhällen och därmed skapa förutsättningar för

Riksantikvarieämbetet

Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Plusgiro 599 94-4
Bankgiro 5052-3620

bättre levnadsvillkor för människor. Ramverket bör kompletteras med detta perspektiv.

Synpunkter

Kulturarvsarbetet har potential att bidra till utvecklingen av öppna och inkluderande samhällen som håller ihop. Detta har nyligen redovisats i den vision för kulturmiljöarbetet till 2030 som Riksantikvarieämbetet tagit fram i samverkan med länsstyrelserna och i dialog med berörda aktörer:

http://www.raa.se/app/uploads/2016/05/Visionsrapport_vlslutversion_med-bilaga.pdf

Mer specifikt framhålls här kulturarvsarbetets potential att skapa förutsättningar för förebyggande av konflikter och sociala spänningar i enlighet med Agenda 2030 och mål 16 om att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling. Det statliga och kommunala kulturarvsarbetet såväl som det civila samhällets kulturarvsarbete kan även bidra till att stärka mottagande länders förmåga att hantera migration på ett sätt som säkrar flyktingars och migranternas rättigheter och bidrar positivt till ländernas utveckling.

Den snabba rörligheten av människor, idéer och information kan skapa en känsla av en komplex, föränderlig och fragmenterad värld. Detta kan leda till upplevelser av utanförskap, till konflikt mellan grupper och till ett ökat behov av att söka, forma och uttrycka identitet och tillhörighet.

Begreppet kulturarv omfattar alla materiella och immateriella uttryck av mänsklig aktivitet genom tiderna. Uttrycken kan vara historiska spår, objekt eller företeelser. Kulturarv kan också beskrivas som en förutsättning för och resultatet av dynamiska samtal eller förhandlingar om samhällets utveckling. När människor förhåller sig till och interagerar med kulturarv skapas förståelse för tillvaron och det sammanhang vi befinner oss i. Denna process hjälper oss att svara på frågor om vilka vi är, var vi kommer ifrån och vilka vi vill bli. Det är därför viktigt att alla, oavsett bakgrund, upplever att de kan göra anspråk på kulturarv.

Hur kulturarv uppfattas är av stor betydelse för ett inkluderande samhälle. Grundläggande är att alla upplever samma möjligheter att använda mångfalden av kulturarv för att skapa mening, sammanhang och tillhörighet. Kulturarvsarbetet bör därför inte fokusera på gränserna mellan grupper - på vem som har rätt till kulturarv

eller inte - utan på att skapa förutsättningar för alla att utforska och diskutera både upplevda olikheter och det som förenar människor.

Genom att främja förutsättningarna för människor att stärka sina förmågor och stimulera engagemang för närmiljön och samhällets utveckling över tid kan kulturarvsarbetet även verka för att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället. På detta sätt kan kulturarvsarbetet bidra till konfliktförebyggande åtgärder genom att skapa social sammanhållning, upplevelse av tillhörighet och förståelse för vår plats i tiden. Ett mer integrerat arbetssätt rörande kulturarvsfrågor samt inkluderande dialoger om hur kulturarv formas och omformas i samhällen som karakteriseras av mångfald kan verka förtroendeskapande och påverka olika former av fredlig konflikthantering.

Förhållningssättet att kulturarvsarbetet har stor potential att bidra till att skapa ett öppet och inkluderande samhälle kan ha påverkan även i andra länder och bidra till att skapa bilden av kulturarv och kulturarvsarbete som verktyg i samverkan för en demokratisk utveckling. Sverige deltar i andra samarbeten där en liknande syn på kulturarvsarbetets potential för stärkande av demokrati utvecklas, bland annat inom ramen för Europarådets pågående strategiarbete *European Cultural Heritage Strategy for the 21st century* samt i olika nätverk inom EU. I den nyligen publicerade strategin *Joint Communication to the European Parliament and the Council. Towards an EU strategy for international cultural relations*, http://ec.europa.eu/news/2016/06/20160608_en.htm, beskrivs bland annat kulturens roll i EU:s utrikespolitik, framför allt som en drivkraft för konfliktförebyggande och socioekonomisk utveckling i tredje världen. Strategin beskriver kulturarv som en viktig manifestation av kulturell mångfald och kulturarvsarbetet som en process som kan göra verklig skillnad i internationella relationer.

Riksantikvarieämbetet vill därför framhålla vikten av att inkludera kulturarvsarbetets kapacitet att förebygga konflikter och bidra till demokratisk utveckling i skrivelsen *Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet*. Detta förhållningssätt skulle med fördel kunna lyftas in i avsnittet om fredliga och inkluderande samhällen (sid 21-23), förslagsvis i enlighet med följande formulering: *Ett inkluderande kulturarvsarbete bidrar till social tillit och upplevelse av mening och tillhörighet och skapar därmed förutsättningar för konfliktförebyggande åtgärder och till utvecklingen av öppna och inkluderande samhällen.*

Detta beslut har fattats av riksantikvarien Lars Amréus efter föredragning av utredaren Karin Altenberg. Även överantikvarie Knut Weibull har varit med om den slutliga handläggningen.

Lars Amréus

Karin Altenberg

Kopia: Kulturdepartementet